

Kinderopvangorganisatie De Tivoli in Hulst (Zeeuws-Vlaanderen) beschikt nu bijna twee jaar over de Tivolituin, een 250 m2 grote moestuin. Volgens pedagogisch medewerker Yordy Scheepmaker biedt het kinderen ontzettend veel: 'Moestuinieren helpt je om de verbinding te voelen met de natuur, met jezelf en met de ander. Ik zie dat ook bij de kinderen gebeuren.'

'Kijk, we hebben ook bananen!'

Ruimte om te verwonderen, experimenteren en ervaren...

'Onze organisatie bestaat uit drie locaties waar we ruim tweehonderd kinderen opvangen', vertelt Christien d'Hondt, een van de twee directeurs. 'Dat doen we met een team van zeventien pedagogisch medewerkers. Toen de lokale welzijnsorganisatie [cursief] Hulst voor Elkaar [/cursief] ons aanbood om gebruik te maken van een nabijgelegen stuk grond, waren wij direct enthousiast. Een moestuin past binnen ons beleid van gezonde kinderopvang met de speerpunten natuurbeleving en gezonde voeding. Ook sluit het goed aan bij wat we bij kinderen vooral willen stimuleren en faciliteren, namelijk spel. De grond is van een kerkgemeenschap en wordt in bruikleen gesteld aan [cursief] Hulst voor Elkaar [/cursief] die

het weer beheert en beschikbaar stelt voor de gemeenschap. Het kale stuk grond ligt tussen allerlei particuliere volkstuinten op ongeveer een klein kwartier wandelen van onze locaties. We gingen meteen kijken en dachten: dit kan echt fantastisch worden voor onze kinderen!'

Modder in de keuken

De Tivoli had al connecties met lokale en landelijke natuur- en milieuorganisaties en het lukte ook nog om een pedagogisch medewerker met groene vingers en een passie voor moestuinieren te vinden. Yordy Scheepmaker werkt sinds mei 2018 bij De Tivoli en inmiddels is de moestuin een groot succes.

'Met de Tivolituin geven we kinderen mooie herinneringen mee aan een plek die heel fijn voelt'

'Ik begon met een ontwerp voor de tuin. Een moestuin aan de ene kant, een speelkeuken met modderpoel aan de andere kant en in het midden een kruidentuin en een speelhuisje. Met oude schuttingen, pallets, houten haspels, boomstronken en wilgentakken hebben we samen met de twee directeurs, hun partners en twee vrijwilligers de tuin ingericht.'

Als organisatie moet je openstaan voor zo'n vernieuwend project en het zo goed mogelijk faciliteren, vindt Christien. 'Yordy is met steun van mijn collega-directeur en mij de aanjager, de drijvende kracht achter de moestuin en hij moet daar volop ruimte voor krijgen. Anders wordt zijn bevoegdheid ingeperkt en dat zou doodzonde zijn!'

Ons hele team komt in de Tivolituin met de kinderen, maar als je van nature geen groene vingers hebt, moet je echt wel even een drempel over. Om onze medewerkers te stimuleren hebben ze allemaal een training natuur gevolgd bij Natuur&Zo, de lokale organisatie voor natuur- en milieueducatie. Een tuin ontwerpen, inrichten en onderhouden is natuurlijk niet te realiseren tijdens de uren dat de pedagogisch medewerkers met de

kinderen in de moestuin zijn. Daarom helpen wij als directeurs mee. Tijdens de warme zomer hielden mijn collega en ik een 'watergeef-schema' aan om te zorgen dat de planten voldoende water kregen. Daarnaast huren wij Yordy ook buiten zijn uren als pedagogisch medewerker in voor onderhoudswerk. In die extra uren zorgt Yordy voor het onderhoud van de Tivolituin.'

Passie voor permacultuur

'Mijn passie voor moestuinieren', vertelt Yordy, 'is ontstaan toen ik drie jaar lang in verschillende zelfvoorzienende woongroepen verbleef in Frankrijk, Litouwen en Tsjechië. Ik vond het prachtig; zoveel ruimte, zoveel natuurlijke rijkdom. Ik heb daar veel ervaring

Houtsnippers voelen, frambozen snoepen of zaadjes in de grond stoppen...

opgedaan met permacultuur, een ecologische, duurzame manier van tuinieren waarbij je de natuur zo veel mogelijk haar gang laat gaan.' Er zijn veel boeken en YouTube-filmpjes beschikbaar voor mensen die met een moestuin aan de slag willen. Maar de belangrijkste tip van Yordy is: 'Ga het gewoon doen en ervaar wat het voor kinderen doet. Dan word je vanzelf ook enthousiast!'

De oudere kinderen van De Tivoli gaan meestal lopend naar de moestuin. De jongere kinderen gaan mee in de bolderkar of worden met auto's gebracht. Yordy: 'Omdat het toch 15 minuten lopen is, vragen we de ouders meestal om hun kinderen bij de moestuin op te halen. Dan hoeven we in ieder geval niet ook nog terug te lopen en kunnen de kinderen zo lang mogelijk van de Tivolituin genieten.' Voor de allerkleinsten is de moestuin een prachtige wereld om te ontdekken: houtsnippers voelen, frambozen snoepen of zaadjes in de grond stoppen. De oudere kinderen zijn zich volgens Yordy bewust van het hele proces van zaadje tot plant. 'Door te zaaien, water te geven en te oogsten leren kinderen hoe mooi alles werkt in de natuur. Vorige zomer hadden we veel courgettes, ze bleven maar komen. Toen we langs de moestuinbakken met gele courgettes liepen, ➤

De moestuin daagt kinderen uit om zelfstandig tot spel te komen

riep een kind enthousiast: "Hé kijk, we hebben ook bananen!"

Geen plastic verpakking

De Tivoli vindt het belangrijk dat kinderen leren waar ons eten vandaan komt, dat ze beseffen dat planten echt leven en dat insecten en andere diertjes ook een functie hebben. 'Ik vraag de kinderen bijvoorbeeld om wormen te zoeken in de modderpoel en die in de moestuin te zetten, waar ze zorgen voor vruchtbare aarde. Er is ook een bloemenveldje waar bijen en vlinders op af komen. Ik heb met de kinderen een insectenhotel gemaakt, waarin de insecten kunnen overwinteren.'

Yordy maakt voor de drie locaties van De Tivoli regelmatig verse soep van de geoogste groenten. Ook nemen kinderen vaak wat uit de moestuin mee naar huis. Door zelf groente en fruit te oogsten, durven de meeste kinderen ook meer te proeven, zoals sla en spinazie. 'Ze hebben de plant zelf verzorgd en zien groeien, en zijn er daardoor meer mee verbonden', legt Yordy uit. 'Een van hen zei: "Thuis vind ik sla niet lekker maar deze sla is echt verrukkelijk!" Sommige ouders zijn echt verbaasd dat hun kinderen op de opvang zoveel groenten eten. Dat doen ze thuis niet. Het is mooi om ouders dan te laten zien wat betrokkenheid bij het groeien, oogsten en koken kan opleveren aan eetplezier! Er zijn natuurlijk ook kinderen die de groenten rechtstreeks van de grond een beetje vies vinden.

Juist omdat het open en bloot in de natuur groeit en er misschien een beetje aarde aan zit. Kinderen zijn gewend dat groenten en fruit netjes verpakt zijn in plastic...'

Ruimte om te spelen

Omdat er ook in de kinderopvang veel aandacht is voor educatieve programma's en prestaties van kinderen, vergeten we volgens Christien d'Hondt soms het belang van spel en het plezier om creativiteit en fantasie de vrije loop te laten. 'Kinderen krijgen in de Tivolituin ongeremd de ruimte tot ontdekken, verwonderen, ervaren, experimenteren en leren en dat is superbelangrijk. Er is weinig tot geen

De kinderen lopen rond met insecten en maken een bedje voor hen

materiaal waarbij volwassenen al voor de kinderen hebben bedacht wat ze ermee zouden moeten. In de moestuin worden kinderen veel meer uitgedaagd en uitgenodigd om zelfstandig tot spel te komen en samen af te stemmen wat daarvoor nodig is. De kinderen mogen zelf kiezen wat ze gaan doen. Koken in de modderkeuken, restaurantje spelen, water halen bij de waterpomp, dammen bouwen, helpen in de moestuin; hun spel ontstaat op natuurlijke wijze.' Ook Yordy beaamt dat kinderen in de moestuin tot zichzelf komen, en verbinding voelen met elkaar en met de natuur. 'Op school wordt naarmate kinderen ouder worden steeds meer gevraagd van hun cognitieve vermogens, vaak zittend achter een tafel. Op de buitenschoolse opvang mogen kinderen letterlijk uitwaaien. Dat kan in onze tuin en ook op onze sportclub. Door in de moestuin te spelen

en te werken, komen kinderen tot rust. Het is mooi om te zien hoe ze opgaan in hun samenspel en hun fantasie. Zo zag ik een keer drie jongens van een jaar of acht met emmertjes heen en weer lopen naar de waterpomp. Ze waren heel serieus bezig met water naar de modderpoel brengen, zodat ze brood konden bakken in de bakkerij. "We zijn echt goed bezig jongens, een goed team zijn wij!" zei een van hen. Ook bij kinderen die helpen met de planten verzorgen, zie ik rust, creativiteit en fantasie ontstaan. Ze lopen rond met insecten en maken een bedje voor hen. Er was ook een keer een meisje dat liedjes ging zingen voor de kleine plantjes die net boven de grond uit kwamen. Want volgens haar vinden alle baby's dat fijn!'

Leuker dan PlayStation

'We hebben ook een groot oogstfeest georganiseerd in de Tivolituin. Alle kinderen en hun ouders konden komen genieten van de oogst uit eigen moestuin. Yordy had met zijn collega's verse soep gemaakt en de kinderen mochten brood bakken op open vuur. Het was een bijzonder feest', vertelt Christien. 'Met de Tivolituin geven we kinderen mooie herinneringen mee aan een plek waar het heel fijn voelt. Een plek waar ze zonder besef van tijd en zonder veel te moeten, gewoon even heerlijk buiten mogen zijn.'

Voor Yordy is dat misschien nog wel het belangrijkste: 'In onze snelle, westerse maatschappij staan we helaas steeds verder van de natuur af. Ook van onze eigen natuur. In de Tivolituin kunnen kinderen even echt aanwezig zijn en zich bewust worden van al het moois in die natuur. Als een kind dan zegt: "De moestuin is echt nog leuker dan de PlayStation", dan ben ik blij!' ◀

Tips van Yordy en Christien

- Werk met gebruikte materialen, het hoeft allemaal niet nieuw gekocht te worden. Om bijvoorbeeld een omheining te maken of iets waar de planten tegenaan kunnen groeien, kun je van alles gebruiken: pallets, potten, houtsnippers, tegels, een oude schutting, oud speelgoed enz.
- Vraag compost aan bij de gemeente. Bij eerdere moestuinprojecten in Utrecht en Terneuzen heeft Yordy de gemeente benaderd en in beide gevallen leverde de gemeente gratis 2 kuub compost!
- Vraag gratis zadenpakketten aan voor scholen en opvangorganisaties in jouw gemeente of provincie via internet.
- Download op internet een zaaikalender zodat je precies weet wanneer en hoe je welke zaden kan zaaien. www.zaaikalender.com
- Het is heel fijn om kruiden te hebben in de moestuin, maar ze kunnen groeien als kool en alles overwoekeren. Doe kruiden daarom in potten. In de Tivolituin staan de kruiden in potten die we half ingegraven hebben. Daaromheen groeien de aardbeien. Leuk gezicht en ze laten elkaar met rust!
- Bloemen in de tuin zijn ook echt een aanwinst. Ze zien er mooi uit, iedereen wordt er blij van en de bijen komen erop af. En bijen zijn vaak nodig voor de bevruchting van de gewassen!
- Betrek lokale organisaties voor natuur- en milieu-educatie bij het project en alle ideeën. Zij hebben vaak goede tips en een groot netwerk.
- Op www.detivoli.nl/nieuws/de-tivoli-tuin kun je een inspirerend filmpje zien over de Tivolituin.